

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 6Co/65/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7823201507
Dátum vydania rozhodnutia: 11. 09. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viktória Midová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2024:7823201507.1

Uznesenie

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viktórie Midovej a sudcov JUDr. Jozefa Maruščáka a JUDr. Moniky Koščovej v spore žalobcov: 1/ A. B., nar. X.X.XXXX, bytom v C., D. E. XXX/XX, 2/ A. B. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom v G., H. XXX, 3/ F. I., C. B., nar. XX.X.XXXX, bytom v C., I. XXXX/XX, všetci zastúpení JUDr. Jánom Halkom, advokátom, so sídlom v Rožňave, Cyrila a Metoda 105/2, proti žalovanej: F. J. K., nar. XX.X.XXXX, bytom v C., D. E. XXX/XX, zastúpená JUDr. Martinou Vnenčákovou, advokátkou, so sídlom v Rožňave, Čučmianska dlhá 7, o určenie vlastníckeho práva, o odvolaní žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Rožňava sp.zn. 6C/63/2023 zo dňa 16. januára 2024

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Okresného súdu Rožňava č.k. 6C/63/2023-84 zo dňa 16. januára 2024 a v r a c i a vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1.Okresný súd Rožňava (ďalej len súd prvej inštancie alebo len súd) zhora označeným rozsudkom zamietol žalobu žalobcov a stranám sporu nepriznal náhradu trov konania.

2. Rozhodol tak o žalobe, ktorou žalobcovia žiadali určiť, že parcela č. 1866/903 - zastavaná plocha s výmerou 17 m² v zmysle geometrického plánu č. XX XXX XXX-XX/XXXX, vytvorená z parcely CKN č. 1866/283, zapísanej na LV č. XXXX, k.ú. C., patrí do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade A. B. a jeho nebohej manželky F. B., C. D., nar. XX.XX.XXXX, L. E. XX.X.XXXX, na tom skutkovom základe, že počas manželstva túto časť parcely nadobudli vydržaním do bezpodielového spoluvlastníctva, pričom titulom vstupu do oprávnenej držby bola ústna dohoda s právnym predchodcom žalovanej. Argumentovali tým, že v čase, kedy sa staval aj dom, ktorý t.č. vlastní žalovaná v radovej zástavbe, právni predchodcovia žalovanej opomenuli odvieť dažďovú vodu z dvoch krajných domov cez svoj pozemok a vtedajší stavitelia a vlastníci požiadali žalobcu v 1. rade a jeho nebohú manželku, aby mohli dažďovú vodu odvieť z dvoch domov do verejnej kanalizácie cez ich pozemok – dvor. S týmto návrhom žalobca v 1. rade a jeho manželka v záujme dobrých susedských vzťahov súhlasili s tým, že im bude patriť pozemok až k bočnému múru domu, t.j. zameraný pozemok, ktorý je predmetom tohto sporu. Taktó uzavretú dohodu každý rešpektoval a od uzavretia tejto dohody zameranú parcelu až do kúpy susednej nehnuteľnosti žalovanou v roku 2018 žalobca v 1. rade s nebohú manželkou užívali pokojne a nerušene vo vedomí, že im vlastnícky patrí a vo vedomí, že sú povinní strpieť odvod dažďovej vody z domu žalovanej cez ich pozemok – dvor.

3. Žalovaná sa v konaní bránila tým, že žalobný petit je zmätočný, nie je dostatočne identifikovaný predmet vydržania ani moment vydržania a žalobca v 1. rade sa nemohol uchopiť dobromyseľne držby k predmetu žaloby od osôb, ktorým nikdy vlastnícky vzťah k nehnuteľnostiam nesvedčil. Z projektovej dokumentácie z marca 1996 je zrejmé, že existujúca verejná kanalizácia k dvom posledným domom v radovej zástavbe nie je vedená cez pozemok žalobcu v 1. rade. Žalovaná teda tvrdený titul nadobudnutia považuje za nespôsobilý na uchopenie oprávnenej držby.

4. Na základe vykonaného dokazovania a po právnom posúdení veci podľa § 134 ods. 2, § 135a ods. 1 prvej vety Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31.12.1991, § 46 ods. 1,2, § 133 a § 134 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 1982 a § 137 písm. c/ CSP dospel k záveru, že ústna darovacia zmluva z roku 1977, ktorá mala byť titulom vstupu do oprávnenej držby, musela mať písomnú formu, keďže išlo o prevod nehnuteľnosti a bola potrebná aj jej registrácia štátnym notárstvom.

5. Konštatoval, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je, pretože vyhovujúcim určujúcim rozsudkom možno ich právnu neistotu odstrániť.

6. Pri určovacích žalobách však môže byť určená iba existencia práva ku dňu vyhlásenia rozsudku a obsahom žaloby nemôže byť určenie práva za dobu minulé a ani do budúcnosti. V konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi, je potrebné posudzovať výlučne stav vlastníckeho práva k momentu smrti poručiťefa. Na základe uvedeného súd konštatoval, že petit žaloby je nevykonateľný vzhľadom na to, že žalobcovia ním žiadajú určiť, že predmetné nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a jeho manželky a nereflektuje sa pritom skutočnosť, že v tomto type konania sa posudzuje výlučne stav vlastníckeho práva k momentu smrti poručiťefa, teda manželky žalobcu v 1. rade.

7. Napriek tomu sa zaoberal súd aj možnosťou vydržania vlastníckeho práva žalobcom v 1. rade a jeho nebohú manželkou z toho hľadiska, či bolo možné vydržanie na základe ústnej a neregistrovanej darovacej zmluvy. Odkázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR R 73/2015 a R 74/2015, v zmysle záverov ktorých oprávneným držiteľom nehnuteľnosti nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzavretá v písomnej forme, ani ten, kto do držby vstúpil na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti síce písomnej, ktorá ale nebola registrovaná štátnym notárstvom. Poukázal aj na nález ústavného súdu sp.zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018, ktorý riešil právnu otázku možnosti nadobudnutia nehnuteľnosti na základe ústnej kúpnej a darovacej zmluvy v polovici 70-tych rokov minulého storočia, kedy sa na prevod nehnuteľnosti zmluvou vyžadovala jej registrácia na štátnom notárstve a zaujal právny názor, že ústavne konformný je skorší výklad vydržania vlastníckeho práva, ktorého podstata vyplýva z rozhodnutia sp.zn. 3Cdo/117/1994, t.j. že skutočnosť, že nedošlo k perfektnej, teda k platnej kúpnej zmluve, na posudzovanie oprávnenosti tejto držby nemá podstatný vplyv. Tieto závery v prejednávanom spore však neplikoval s argumentáciou, že Najvyšší súd SR v rozsudku sp.zn. 4Cdo/274/2020 zo dňa 30.11.2022, teda vydanom po vyššie uvedenom náleze, zotrval na záveroch rozhodnutia R 73/2015. Zároveň ani v rozsudku sp.zn. 5Cdo/210/2019 zo dňa 12.8.2021 dovolací súd závery vyplývajúce z rozhodnutia R 73/2015 nepoprel.

8. S odkazom na vyššie uvedené judikáty súd žalobu zamietol z dôvodu, že žalobca v 1. rade a jeho nebohá manželka nemohli vydržať vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam pre absenciu dobrej viery majúcej za to, že rozhodol v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou. Dobrá viera sa musí vzťahovať aj k titulu, na základe ktorého môže držiteľ nadobudnúť vlastnícke právo, pričom Občiansky zákonník v znení účinnom ku dňu uzavretia ústnej darovacej zmluvy v roku 1977 umožňoval v § 133 nadobudnúť vlastnícke právo k veci darovacou zmluvou, avšak táto musela mať písomnú formu a musela byť aj registrovaná štátnym notárstvom. Konštatoval, že žalobcovia nepostupovali s obvyklou mierou opatrnosti a pokiaľ vstúpili do držby sporného pozemku na základe ústnej dohody, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, nemohli byť v dobrej viere, že sú nositeľmi tohto práva, i keď subjektívne mohli byť o tom presvedčení. V ich prípade nešlo o ospravedlniteľný omyl. Žalobca v 1. rade a jeho nebohá manželka teda neboli oprávnenými držiteľmi sporného pozemku, a preto sa nemohli z tohto titulu stať k 1. januáru 1992 jeho vlastníckmi.

9. Na záver súd poznamenal, že nie je ani jednoznačne preukázané, že sa jednalo o poctivý spôsob nadobudnutia veci, a teda taký, ktorý je v súlade s dobrými mravmi, nakoľko v prípade darovania bolo nevyhnutné preukazovať, že šlo o bezodplatné plnenie, čo v danom prípade spochybňujú samotní žalobcovia, keď v žalobe uvádzajú, že sa jednalo o darovanie pozemku za možnosť výkopu zapojenia kanalizácie na ich pozemku.

10. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa ust. § 255 CSP a § 257 CSP a vzhľadom na povahu a okolnosti daného sporu, ktoré súd považoval za dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania žalovanej, súd stranám sporu náhradu trov konania nepriznal.

11. Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podali odvolanie žalobcovia z dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. e/ a h/ CSP a navrhli napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Namietali, že súd vec nesprávne právne posúdil, ak z vykonaného dokazovania vyvodil právny záver, že žalobcovia odvíjajú svoju dobromyseľnosť od darovacej zmluvy. Žalobcovia totiž v žalobe uviedli, že sporný pozemok mali nadobudnúť výmenou za právo strpieť vedenie dažďovej kanalizácie cez ich pozemok. Žalobcovia termín „darovanie“ v žalobe ani vo svojich následných písomných podaniach vôbec nepoužívajú a ak by tomu tak aj bolo, súd je viazaný len skutkovými tvrdeniami strán sporu, nie ich právnou kvalifikáciou. Z tvrdení žalobcov, čestného prehlásenia a vyjadrenia spoločnosti PROCING s.r.o. vyplýva, že žalobcovia za nadobudnutie sporného pozemku poskytli ekvivalentné protiplnenie – povinnosť strpieť vedenie dažďovej kanalizácie cez ich pozemok. Je preto nepochopiteľné, ako súd dospel k záveru, že sa malo jednať o darovanie ako formu bezodplatného nadobudnutia nehnuteľností a zároveň ako mohol dospieť k záveru, že nešlo o poctivý spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva. Nedostatočne sa vysporiadal v tejto súvislosti s nálezom Ústavného súdu SR sp.zn. II. ÚS 484/2015 zo 14.11.2018, na ktoré závery v odôvodnení rozsudku odkázal. Súd svoj záver o nedobromyseľnosti žalobcu v 1. rade a jeho nebohej manželky založil nesprávne na tej skutočnosti, že zmluva nebola uzavretá v písomnej forme a nebola registrovaná štátnym notárstvom. Ak strany slobodne uzavreli dohodu, ktorú v čase jej uzavretia zákon nezakazoval, z tejto dohody nadobudli obe strany prospech a túto dohodu desaťročia rešpektovali, je nespravodlivé a v rozpore s princípmi právneho štátu, ak by teraz súd určil, že jednej strane právo z tejto dohody nepatrí len pre nesplnenie formálnych náležitostí. O to viac, ak sa žalovaná môže domáhať vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, nakoľko v tejto časti nejde o zmluvu o prevode nehnuteľností a Občiansky zákonník účinný v čase uzavretia dohody nevyžadoval jej písomnú formu. Keďže súd konštatoval absenciu dobrej viery len z formálnych nedostatkov domnelého právneho úkonu, ďalšie dôkazy navrhnuté žalobcami nevykonal, pričom tieto sú nevyhnutné na zistenie, či došlo k uzavretiu zámennej zmluvy a s akým obsahom. Zo všetkých týchto dôvodov považujú rozsudok za vecne nesprávny.

12. Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu navrhla napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť a stotožnila sa s jeho závermi. Odvolacie námietky považuje za irelevantné, nakoľko žalobcovia neoznačili moment vydržania a nepreukázali ani dobromyseľnosť držby. Tvrdenia o momente vydržania boli rozporuplné. Nedôvodnosť žaloby je podčiarknutá aj tvrdením žalobcov o nadobúdanom titule vydržania, za ktorý považovali ústnu dohodu s p. F. v čase pred 40 rokmi, ktorý však nebol štátnym zástupcom vlastníka predmetnej nehnuteľnosti ani v jednom zo žalobcami uvádzaných období o ich údajnom nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním. Žalobcovia tak nepreukázali, akým spôsobom mali nadobudnúť vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti. Rozsudok považuje za vecne správny.

13. Žalobcovia v replike zotrvali na dôvodoch podaného odvolania.

14. Ďalšie vyjadrenia v spore podané neboli.

15. Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalobcov ako podané včas oprávnenými osobami proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné, bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 CSP a contrario v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 a § 380 CSP a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov (§ 365 ods. 1 písm. e/ a h/ CSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcov je dôvodné.

16. Rozsudok vychádza z nesprávneho právneho záveru, v zmysle ktorého dobromyseľnosť držby nemohla zakladať darovacia zmluva, ktorá bola uzavretá ústne a ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, z nesprávneho záveru o nevykonateľnosti navrhovaného petitu žaloby, pokiaľ sa žalobcovia domáhali určenia, že nehnuteľnosť (ktorá je predmetom sporu) patrí do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a jeho nebohej manželky a z predčasného záveru o nepoctivom spôsobe nadobudnutia veci žalobcom v 1. rade a jeho manželkou, pre ktorý záver nebolo vykonané dokazovanie v potrebnom rozsahu.

17. Tým boli naplnené žalobcami uplatnené odvolacie dôvody podľa ust. § 365 ods. 1 písm. e/ a písm. h/ CSP, t.j. súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

18. Predmetom konania je určenie, že parcela č. 1866/903, zastavaná plocha s výmerou 17 m², vyčlenená geometrickým plánom č. 36 210 161-22/2022 z parcely CKN č. 1866/283, zapísanej na LV č. XXXX, kat. úz. C., patrí do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade A. B. a jeho nebohej manželky F. B., L. E. XX.X.XXXX, pričom k nadobudnutiu vlastníckeho práva malo dôjsť vydržaním.

19. Súd prvej inštancie považoval takto formulovaný petit žaloby za nevykonateľný s odôvodnením, že nereflektuje na skutočnosť, že v tomto type konania sa posudzuje výlučne stav vlastníckeho práva k momentu smrti poručiteľa, teda manželky žalobcu v 1. rade.

20. Takýto výklad realizovaný súdom prvej inštancie považuje odvolací súd za príliš formalistický.

21. Podľa § 137 písm. c/ CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

22. Pri určovacej žalobe v zmysle 137 písm. c/ CSP môže byť určené len jestvovanie práva, prípadne právneho vzťahu existujúceho ku dňu vyhlásenia rozsudku, obsahom žaloby nemôže byť určenie práva za dobu minulú a ani do budúcnosti (viď rozhodnutia NS SR sp. zn. 2Cdo/32/1998, sp. zn. 2Cdo/131/2006 a sp. zn. 8Cdo/156/2018). Uvedené platí aj pri žalobách dedičov, ktorými žiadajú o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva, keďže túto formuláciu petitu je potrebné vykladať po obsahovej stránke tak, že aktuálny stav (v čase vyhlásenia rozsudku) je ten, že vec ešte nebola ako dedičstvo prejednaná a stále môže (má) byť ako dedičstvo prejednaná. V konaniach o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, je potrebné posudzovať výlučne stav vlastníckeho práva k momentu smrti poručiteľa.

23. Aj v prejednávanej veci z obsahu žaloby, z opisu skutkových okolností v nej vyplýva, že sporné nehnuteľnosti mali nadobudnúť žalobca v 1. rade s jeho toho času už nebohrou manželkou F. B., L. E. XX.X.XXXX, do bezpodielového spoluvlastníctva za trvania manželstva. Bezpodielové spoluvlastníctvo žalobcu v 1. rade a nebohej F. B. zaniklo smrťou F. B. E. XX.X.XXXX a predmetom konania je tak určenie, že sporná nehnuteľnosť patrí do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a nebohej manželky F. B., teda ide o určenie stavu vlastníckeho práva k momentu smrti F. B. (XX.X.XXXX). Zaniknuté bezpodielové spoluvlastníctvo manželov sa vyporiada v konaní o dedičstve po F. B. (§ 195 ods. 1, ods. 2 Civilného mimosporového poriadku). Žalobcovia preto nemali inú možnosť, než žalobou sa domáhať určenia, že sporná nehnuteľnosť patrí do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a nebohej F. B., čo nakoniec vyplynulo aj zo záverov rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 6Co/55/2023 zo dňa 13. júna 2023. Skutočnosť, že žalobcovia v petite žiadali určenie do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a nebohej manželky F. B. a nie do ich zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva, nemôže byť dôvodom pre zamietnutie žaloby z dôvodu nesprávnej formulácie petitu.

24. Súd totiž nie je viazaný doslovným znením petitu, ako ho naformulovali žalobcovia, pretože iba súd rozhoduje o tom, ako bude formulovaný výrok jeho rozhodnutia a ak použitím/doplnením iných slov vyjadrí vo výroku svojho rozhodnutia rovnaké práva a povinnosti, ktorých sa žalobcovia domáhajú, nepostupuje v rozpore so zákonom. Pri formulácii výroku rozhodnutia musí súd dbať, aby vyjadroval z obsahového hľadiska to, čoho sa žalobcovia skutočne domáhajú a zároveň, aby výrok zodpovedal zákonu.

25. Aj keď sa teda žalobcovia domáhali určenia, že sporné nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a jeho nebohej manželky, z obsahu žaloby je nepochybné, že sa domáhajú určenia, že sporná nehnuteľnosť patrila v čase smrti F. B., L. E. XX.X.XXXX do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a nebohej F. B. a keďže toto bezpodielové spoluvlastníctvo zaniklo práve smrťou F. B. E. XX.X.XXXX, je potrebné výrok formulovať tak, že sporné nehnuteľnosti patria do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a nebohej manželky F. B.. Pokiaľ

takáto formulácia nebola obsiahnutá v žalobe, súd bol povinný túto formuláciu doplniť tak, aby výrok zodpovedal ustanoveniu § 137 písm. c/ CSP.

26. Ak zaniklo manželstvo poručiteľa jeho smrťou, vyporiada sa BSM v konaní o dedičstve po poručiteľovi, v ktorom sa určí, čo z majetku patrí pozostalému manželovi a čo patrí do dedičstva. Žalobcovia teda mali naliehavý právny záujem na takomto určení a tento nakoniec v konaní ani nebol spochybnený.

27. Pokiaľ teda v ďalšom konaní na základe vykonaného dokazovania súd dospeje k záveru o dôvodnosti podanej žaloby, petit rozsudku naformuluje v zmysle vyššie vysloveného právneho názoru odvolacieho súdu.

28. Predmetom konania je teda určenie, že sporná nehnuteľnosť patrila ku dňu smrti F. B., L. E. XX.X.XXXX do bezpodielového spoluvlastníctva jej a žalobcu v 1. rade, a teda, že ku dňu vyhlásenia rozsudku patrí do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a nebohej F. B., L. E. XX.X.XXXX.

29. V tej súvislosti odvolací súd odkazuje na závery uznesenia Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Cdo/185/2023 zo dňa 28.2.2024 v skutkovo a právne obdobnej veci.

30. Z vyššie citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že sa zaoberal riešením otázky, či sa dedičia poručiteľa môžu domáhať určenia, že vec patrí do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov a či môžu mať naliehavý právny záujem na takejto určovacej žalobe.

31. Najvyšší súd uviedol, že určovacou žalobou môže byť určené len jestvovanie práva, ale i v tomto smere sú judikované výnimky. Prípustná je teda žaloba o určenie, že nehnuteľnosti patria už do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov, čo je obdobou žaloby o určenie, že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom veci, resp. že určitá vec patrí do dedičstva.

32. Pokiaľ ide o skúmanie naliehavého právneho záujmu, najvyšší súd uviedol, že súd posudzuje, či je podaná žaloba vhodným procesným nástrojom ochrany práv žalobcov, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snáď nevyvoláva zbytočné súdne konanie. Vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci pred najvyšším súdom dovolací súd konštatoval, že takouto žalobou sa v prejednávanej veci dosiahne odstránenie spornosti práva a že podaná žaloba je vhodne zvoleným procesným nástrojom na určenie vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam.

33. Odvolací súd vychádzajúc z vyššie uvedených záverov Najvyššieho súdu SR uzaviera, že podaná žaloba v tu prejednávanej veci je vhodným nástrojom na odstránenie spornosti práva, žalobcovia majú naliehavý právny záujem na tejto určovacej žalobe, pretože vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva je možné iba v dedičskom konaní, v ktorom súd určí, čo patrí do dedičstva po poručiteľovi a čo patrí do výlučného vlastníctva pozostalého manžela a následne vyporiada dedičstvo.

34. Dôvodná je aj odvolacia námietka žalobcov, v zmysle ktorej dobromyseľnosť žalobcu v 1. rade a jeho nebohej manželky nemôže vylučovať iba tá skutočnosť, že zmluva o nadobudnutí spornej nehnuteľnosti nebola uzavretá v písomnej forme a nebola registrovaná štátnym notárstvom.

35. Odvolací súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 13. mája 2024 sp.zn. 1VCdo/1/2024, publikované v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 2/2024 pod č. 15 (R 15/2024), s nasledujúcou právnou vetou: „Právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napríklad, či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie“.

36. Vyššie uvedené rozhodnutie najvyššieho súdu rieši právnu otázku, či môžu byť splnené podmienky vydržania aj bez existencie písomného nadobúdacieho úkonu.

37. Veľký senát Najvyššieho súdu SR v súvislosti s riešením vyššie uvedenej otázky interpretoval ustanovenia § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, že držba je historicky chápaná ako faktický stav, ktorý spočíva vo vykonávaní faktickej reálnej moci nad vecou s úmyslom mať vec pre seba. Držba preto predpokladá existenciu dvoch zložiek. Prvou je corpus possessionis, ako faktická moc nad vecou, ku ktorej musí pristúpiť animus possidendi, ktorý vyjadruje vôľu držiteľa mať vec (právo) pre seba a nakladať s ňou ako vlastnou. Vznik držby sa však na rozdiel od vzniku vlastníctva nemusí de lege lata nutne opierať o existujúci právny dôvod. Inak povedané, na vznik oprávnenej držby postačí naplnenie zákonných predpokladov držby, medzi ktorými sa existencia právneho dôvodu nenachádza. Držiteľ je dobromyseľný o tom, že mu vec patrí vtedy, keď je poctivý, čestný o tom, že svojou držbou vykonáva vlastné právo, a teda, že svojou držbou nerobí inému zle, že nezasahuje do práva iného, že nekoná bezprávne. Pri vydržaní nejde o to, či je držiteľ dobromyseľný s ohľadom na právny poriadok ako taký, ale či ho môžeme považovať za nedobromyseľného vo vzťahu k vlastníkovi, ktorý má stratiť svoje vlastníctvo, teda, či na jeho správaní k vlastníkovi je niečo odsúdeniahodné, čo spôsobuje, že spoločnosť nechce poskytnúť ochranu jeho dlhodobej a vlastníkom nerušenej držbe. Súd sa v rámci skúmania otázky dobromyseľnosti zameriava na skúmanie poctivosti konania držiteľa z objektívneho hľadiska a nie na skúmanie (ne)existencie právneho titulu. Z vyššie uvedeného vyplýva, že na vznik držby nie je nevyhnutná existencia právneho dôvodu jej uchopenia a právny dôvod jej uchopenia je/môže byť len jedným z dôkazných prostriedkov, osvedčujúcich oprávnenosť držby. Pokiaľ platnosť právneho dôvodu uchopenia držby nie je rozhodujúcim kritériom pre skúmanie dobromyseľnosti držiteľa o oprávnenosti jeho držby, potom ani právny omyl nie je z hľadiska platnosti a existencie právneho dôvodu uchopenia držby rozhodujúci bez ohľadu na to, či je ospravedliteľný alebo neospravedliteľný. Neexistencia alebo neplatnosť právneho titulu teda sama o sebe nevyklučuje poctivosť konania konajúceho a jeho dobromyseľnosť v tom, že mu vec alebo právo patrí, a teda, že vzhľadom na jeho presvedčenie objektívne vzaté koná v dobrej viere, t.j. v ospravedliteľnom omyle o poctivosti nadobudnutia držby. Na základe uvedeného je možné aj naďalej zotvať na názore, že na rozdiel od preukazovania vlastníctva, nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia – riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiacie o poctivosti nadobudnutia. V tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby (R 45/1986). Poctivosť konajúceho účastníka občianskoprávneho vzťahu má pri skúmaní dobromyseľnosti držiteľa nepochybne zásadnejší význam, ako neexistencia právneho titulu, ktorý právny predpoklad vydržania zákon de lege lata nestanovuje.

38. Veľký senát sa takto priklonil k tým súdnym rozhodnutiam, ktoré reflektujú staršiu judikatúru, vychádzajúc pritom z interpretácie § 134 ods. 1 v spojení s § 130 ods. 1 OZ, z ktorých ustanovení platný právny titul ako predpoklad pre dobromyseľnosť držiteľa resp. oprávnenosť držby nevyplýva. Zároveň pritom rešpektoval účel vydržania, ktorým je uvedenie do súlade dlhodobého faktického stavu nepretržitej držby oprávneným držiteľom so stavom vlastníckym. Nedostatok právneho titulu (napríklad ústna kúpna zmluva ohľadne nehnuteľnosti) preto pre účely vydržania nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby resp. nedobromyseľnosť držiteľa; keď tak, môže byť iba jedným z dôkazov preukazujúcich oprávnenosť držby resp. dobromyseľnosť držiteľa. Pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.

39. Vychádzajúc z vyššie uvedených záverov aj v tu prejednáwanej veci skutočnosť, že nedošlo k perfektnej, teda k platnej zmluve o prevode vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti na žalobcu v 1. rade a jeho toho času už nebohú manželku, na posudzovanie oprávnenosti tejto držby nemá podstatný vplyv.

40. Rozhodujúcim aj v tu prejednáwanej veci je, či žalobca v 1. rade a jeho nebohá manželka mohli byť objektívne presvedčení o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudli, pričom doposiaľ vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že za držanú vec poskytli iné dohodnuté plnenie – povinnosť strpieť vedenie dažďovej kanalizácie cez pozemok v ich vlastníctve, teda žalobca v 1. rade a jeho toho času nebohá manželka za nadobudnutie sporného pozemku poskytli určité protiplnenie.

41. Súd prvej inštancie teda nemôže striktné vychádzať iba z výpovede žalobcu v 1. rade, že právni predchodcovia žalovanej darovali jemu a jeho manželke spornú časť nehnuteľnosti a následne vyvodíť nepoctivosť spôsobu nadobudnutia veci z tej skutočnosti, že nešlo o bezodplatné plnenie, ktoré v prípade darovania zákon predpokladá.

42. Vzhľadom na skutočnosť, že splnenie zákonných podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva žalobcu v 1. rade a jeho alebojej manželky vydržaním do bezpodielového spoluvlastníctva súd z vyššie uvedených hľadísk neposudzoval, bude jeho úlohou po vrátení veci na základe doposiaľ vykonaného dokazovania a dokazovania doplneného po vrátení veci v zmysle návrhov žalobcov, prípadne aj žalovanej, skúmať, či ku dňu smrti F. B. sporná nehnuteľnosť patrila do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a jeho manželky F. B..

43. Povinnosťou súdu bude preto nariadiť vo veci pojednávanie, predvolať na toto pojednávanie svedkov, ktorých navrhli žalobcovia a ktorí sa vedú vyjadriť k okolnostiam vstupu žalobcu v 1. rade a jeho manželky do oprávnenej držby, ako aj k časovému okamihu tejto držby a vykonať aj ďalšie dôkazy na preukázanie skutočností tvrdných stranami sporu, ktoré sú relevantné z hľadiska rozhodnutia v spore, a to v zmysle ich návrhov na vykonanie dokazovania.

44. V zmysle návrhu žalobcu súd pripojil aj spis Okresného súdu Rožňava sp.zn. 1C/27/2022, ktorého obsahom sú aj listinné dôkazy, preto ak niektorá zo sporových strán navrhne vykonať dokazovanie aj obsahom týchto listinných dôkazov, bude povinnosťou súdu vykonať dokazovanie ich prečítaním alebo oboznámením.

45. Súd teda zameria svoje dokazovanie na preukázanie splnenia zákonných podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním žalobcom v 1. rade a jeho manželkou počas trvania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, teda na preukázanie tej skutočnosti, kedy žalobca v 1. rade a jeho nebohá manželka vstúpili do držby dotknutých nehnuteľností, na základe akého titulu, či mohli byť žalobca v 1. rade a jeho nebohá manželka objektívne presvedčení o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudli s ohľadom na tú skutočnosť, že za dotknutú nehnuteľnosť poskytli iné dohodnuté plnenie, či oprávnená držba trvala po zákonom stanovenú dobu a či v tejto držbe neboli nikým rušení a či vydržacia doba uplynula ku dňu smrti manželky žalobcu v 1. rade F. B., B. I. E. XX.X.XXXX, kedy došlo k zániku bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu v 1. rade a jeho alebojej manželky.

46. V novom rozhodnutí opätovne súd rozhodne o trovách celého konania, vrátane trov tohto odvolacieho konania.

47. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 poslednej vety CSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).